

discedere populum procurarent, qui ipsum Deum esse credebant. Dns vero illos interrogat de Ioanne, no frustra neque sophistice, sed quia de eo Ioannes perhibuerat testimonium. vnde sequitur Ille autem rtdens ait illis: Inter vos & ego. B E D A. Poterat quidem Dominus aperta responstone tentatorum calumnias con futare: sed prudenter interrogat vt suo vel silentio vel sententia condemnentur, quod apparet ex eo quod subdit: Et illi cogi. se cum di. Si dixerimus de celo. di. no. Quare ergo no creditis ei? Quasi quem confite mini de celo habuisse Propheciam, mihi testimonium perhibuit, & ab illo auditis in qua ista facio potestate. Sequitur: Si dixerimus, ex ho minibus. Viderunt ergo quodlibet horu respondissent in la queum se cautos, timetes lapidationem: sed magis timetes veri tatis confessionem. vnde sequitur: Et re spondentes, dicunt Ie su. Nescim. B E D A. De lucerna inuidi ob scurantur, vñ dicitur, Parauit lucerna Chri sti meo, inimicos ei' induam confusione. Sequitur: Respondens Iesus, ait illis: Neque ego dico vobis in qua potestate hac faciam. B E D A. quasi dicat. Non vobis dico quod scio, quia non vultis fateri quod scitis. Notandum autem, qd duas ob causas maxime scientia veritatis est occultanda quare nentibus. scum is qui querit, aut minus capax est ad intelligendum quod querit, aut contemptu veritatis, aut aliquo alio indignus est cui debeat aperiri quod querit.

C A P. XII.

Postquam Dominus prudenti interrogatione te tatorum ora concluderat, consequenter eorum malitia parabolice demonstrat. vnde dicitur: Et cepit illis in parabolis loqui: Vineam passi. homo. H I E R. Ho mo Deus pater, dicitur humano affectu. vinea domus Israel est. Se pis est custodia angelorum. Lacus est lex, turris templum, agricola Sacerdotes. B E D A. Vel sepi murus est vrbis, lacus sine torcular altare, aut illa torcularia quorum tres Psalmi pranotantur titulo. T H E O P H. I. Vel sepius est lex, prohibens eos alienige nis commiseri. Sequitur: Et peregre profectus est. B E D A. Non loci mutatione: sed abire videtur a vinea, vt vinitoribus libe rum operandi arbitrium derelinquat. Sequitur: Et misit ad agri in tempore ser. vt ab agri. ac de fructu vinea. Serui missi pphete, fructus vinee obedientia est. De prophetis alij casti, alij vulnerari, alij occisi sunt. vnde sequitur: Qui appre. eum ce. & dimise. vac. B E D A. Seruus qui primo missus est, ipse legiser Moyses intel ligitur. Sed casum eum dimiserunt vacuum, irritauerunt enim Moysen in castris. Sequitur: Et iterum misit ad il. alium seruum, & illum in capite vul. & contu. affe. Seruus alter Dauid regem & ceteros Psalmistas significat, sed hunc affectum contumelijs in ca pite vulnerauerunt qui: Psalmistarum carmina paruipendentes, ipsum Dauid abiecerunt dicentes: Qua nobis pars cum Dauid? Sequitur: Et rur. ali. mi. & il. occi. & plures alios, quosdam ceden tes, alios vero occi. Tertium cum suis socijs seruum, Prophetaru chorum intellige. Sed quem Prophetarum non sunt persecuti? His sane tribus seruorum gradibus, omnium sub lege doctorum figuram posse comprehendere dñs alibi pronunciat dicens, Quoniam necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege & Prophetis & Psalmis de me. T H E O P H. Vel aliter: Per primum seruum intellige Prophetas, qui circa tempus Helix fuerunt, quoniam Mi cheam verberavit Sedechias pseudo propheta. Secundum vero seruum quem in capite vulnerauerunt, iactauerunt in iustitia, in tellige Prophetas qui fuerunt circa tempus Olee, & Iasae. Ter tium vero seruum intellige Prophetas, qui fuerunt circa tempus Danielis & Ezechielis. Sequitur: Adhuc ergo vnum habens filiu

charissimum, & illum misit ad eos nouissi. dicens, quia forte rene rebuntur filium meum. H I E R O. Filius charissimus & no uissimus vnigenitus est. Quod autē dicitur: Reuerentur si. me. per ironiam hoc dicitur. B E D A. Vel aliter quod ait, quia forte vere. si. meum. non de ignorantia venit, sed ambigere dicitur Deus, vt libera volun tas homini referretur. T H E O P H. Vel aliter: Non igno rans quod futurum erat, hoc dixit, sed ostendens quid erat decens & congruum eos operari. Coloni autem di. ad inui. hic est haeres ve. & occi. & nostra erit haere. B E D A. Manife stissime Dominus p bar Ludaeorum prin cipes non perignorati am, sed per inuidia crucifixus, filiu Dei. Intellexerunt enim hunc esse cui dictum est: Dabo tibi gentes hereditatem tuam. Hac occisionem eius mali coloni praepe re moliebantur, cum crucifigentes eum Lu daei, fidem qua per eu est extingueret, & sua magis qua ex lege est iustitiam praeferre, ac gentibus imbuendis conabantur inferere: Sequitur: Et appre. eu. occ. & eie. ex vi. T H E O. Scilicet, ex tra Hierusalem, extra ciuitatem quippe crucifixus est Dominus. H I E R O. Vel eiecerunt eum extra vineam, id est extra plebem dicentes: Samaritanus es & daemionem habes. Vel quia quantum in se erat, ex suis eum finibus excludentes, gentibus suscipiendum dederunt. Sequitur: Quid ergo faciet dñs vinea: Ve. & p. co. & da. vialijs. AVG. de Con. Euan. Et quidem Mattheus illos respon disse subiungit, atque dixisse: Malos male perdet. quod Marcus hic non ab ipsis responsum esse commemorat: sed Dominum post in terrogationem suam ipsum sibi quodammodo respondisse. Sed fa cile potest intelligi vel illorum vocem ita subiungam vt non in terponeretur: illi responderunt: aut illi dixerunt, sed tamen intelli geretur: aut ideo responstone istam Domino potius attributam, quia cum verum dixerunt, etiam de illis hoc ipse respondit qui ve ritas est. T H E O. Dns ergo vinea est pr filij interepti, & ipse filius interemptus qui perdet colonos, tradens ipsos Romanis & po pulum dabit alijs colonis: Apostolis. Perlegas actus Apostoloru, & inuenies tria milia & quinque milia repente credentium & fru ctificantium Deo. H I E R. Vel datur vinea alijs. ab Oriente & Occidente, & Austro, & ab Aquilone venientibus, & recubentibus cum Abraham Isaac & Iacob in regno Dei. B E D A. Hoc autem ita diuinitus fuisse procuratum propheticis statim affirmat ex e plo, subiiciens: Nec scrip. hanc. La. quem repro. edi. hic. fac. est in cap. anguli. q. d. Quomodo implebitur hac Prophecia, nisi quia Christus a vobis reprobat & occisus, traditus est gentibus praedican dus, vt quasi lapis angularis duos populos condat in semet ipsum, atq; ex vtroque populo vnam sibi fidelium ciuitatem, vñ templum edificet. Eodem n. synagoga magistros quos supra colonos dixerat, nunc adificates appellat, quia subditam sibi plebem ad ferendos vite fructus quasi vineam videbantur. excolere, ipsi quoque hanc Deo inhabitatore dignam quasi domum. construere atque ornare praeceperant. T H E O. Lapis ergo quem repro bauerunt doctores, hic factus est in caput anguli. in caput Eccle siae. Angulus namque Ecclesia est, quasi coniungens Iudaeos & gen tiles, hic autem angulus, Ecclesia a Domino factus est, & est mira bilis in oculis nostris, scilicet fidelium, nam ab infidelibus miraculis detrahitur. Mirabilis quidem est Ecclesia quasi miraculis sistens Domino cooperante Apostolis, & sermone confirmante se quentibus signis, & hoc est quod dicitur: A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. H I E R O. Vel aliter. Hic lapis reprobis quem gestat angulus coniungens in cena agnum cum pane, finiens vetus, nouum inchoans testamentum, praestat mira in oculis nostris, vt Topazion. B E D A. Principes autem Sacerdotum ostendebant vera esse qua Domi nus dixerat, quod patet ex hoc quod subditur: Et quarebant eum

Lib. 2. c. 70.

etum tenere. Ipse enim est haeres cuius iniustam necem dicebat ef se vindicandam a patre. Moraliter autem cui que fidelium cum mysterium baptismi committitur, quasi vinea quam excolat loca tur. Sed missus seruis contumelijs affectus vel caesus eicitur, cum sermo auditus vel contemnitur, vel quod peius est, etiam blasphe matur. Missum insu per heredem quantu in se est occidit, qui filium Dei conculca uit. Perdit malo cul tore vinea datur al teri, cum dono gratie quod superbus spre uit, humilis quisque dabitur. Sed & hoc, quod Principes Sacer dotum manum mit tere quarentes in Ie sum, timore turbae re tinentur, quotidie ge ritur in Ecclesia, cum quilibet solo nomine super eam quam non diligit, Ecclesiasticae fidei & pacis vnitate propter cohabitanti am fratrum bono rum multitudinem, aut erubescit, aut ti met impugnat. b q B E D A. Que rentes Dominum co praehendere Summi Sacerdotes timuerunt turbam: atque ideo quod per se non po tuerunt, terrenis po restatibus efficere ten tabant, vt vel ipsi a morte eius videren tur immunes. Et ideo dicitur: Et mit. ad eum quosdam ex Phari. & Hae. vt eum ca perent in verbo. T H E O P H. Diximus alibi de Herodia gam, quod haereticus quaedam noua erat dicentium Christum esse He rodem propter hoc, quod defecerat successione regni Iudaeori. Alij vero dicunt Herodianos milites fuisse Herodis quos Phari saei pro testibus inducebant de his qua dicebantur a Christo, vt eu caperent & adducerent. Vide autem eorum malitiam, qualiter cu adulatione Christum decipere volebant. Nam sequitur: Qui ve diei: Magister. scilicet. H I E R O. Melius enim verbis eum interrogabant, & circuebant eum sicut apes mel portantes in ore, aculeum in tergo. B E D A. Blanda autem & fraudulenta interrogatio illuc prouocat respondentem, vt magis Deum q Caesarem timeat, & dicat non debere tributa solui, vt statim audientes Herodian, seditionis contra Romanos auctorem habeat. Et ideo subdunt: Et non curas quemquam. nec enim vides sa. ho minum. T H E O P H. Ita vt Caesarem non honores. Contra veritatem. Ideo subdunt: Sed in veri. viam Dei do. Licet tri. dari ce. an non dabimus? Totum enim artificium eorum erat vndiq; praecipitium habens, vt si diceret, quod licet censum Caesari dari, prouocent contra eum plebem quali in seruitutem reducentem ipsum populum. Si vero diceret, quod non licet dari, sic accularit eum tanquam excitaret populum contra Caesarem, sed Sapientiae sons fugit dolos eorum. vnde sequitur: Qui sciens ver. eorum, ait illis: Quid me ten. Afferte mihi denarium vt vi. At illi artule. B E D A. Denarius est genus nummi, quod pro decem nummis imputabatur, & habebat imaginem Caesaris. vnde sequitur: Et ait illis: Cuius est imago haec & inscriptio? Dicunt ei: Caesaris. Qui putant interrogationem Saluatoris ignorantiam esse non dispen sationem, ex hoc dicant, quod potuit scire cuius imago esset, sed interrogat, vt ad sermone eorum competenter respondeat. vnde sequitur: Respondens autem Iesus dixit illis: Reddite igitur que sunt Caesaris Caesari, & que sunt Dei deo. T H E O. quasi dicat. Date quod imaginem habet imaginato, id est denarium Caesari. Potellis enim & censum Caesari dare, & Deo propria offerre. B E D A. Id est decimas & primitias & oblationes & victimas, quomodo & ipse reddidit que Dei sunt, patris faciens voluntate. H I E R O. Vel aliter: Nummum habentem Caesaris imaginem reddite coaetum Caesari, vos ipsos libenter Deo reddite. Signatum est enim super nos lumen vultus tui Dne non Caesaris. T H E O. Quasi Caesar etiam est vnus cuiusque nostroru corporum iniqui tabilis necessitas. Tubet ergo Dominus dari corpori cibaria pro

pria & vestitum, & qua sunt Dei Deo. Sequitur: Et mirabantur super eo. Qui credere debebant, ad tantam sapientiam sunt mi rati, quod calliditas eorum non inuenisset locum. c G L O. Postquam Dominus sapienter Phariseorum cal lidam tentationem euitauit, ostenditur quomodo etiam Sadu caeos tentantes con fundit. vnde dicitur: Et ve. ad eum Sadu. qui di. resur. non esse. T H E O P H. Haereticis quaedam Iudaeo rum erat, qui diceba tur Saducaei, & hi re surrectionem nega bant, & dicebant qd non sit Angelus neq; spiritus. Hi ergo acce dentes ad Iesum, do lose narratione quan dam inquisierunt per quam ostenderent re surrectionem non esse nec factam nec fen dam. Et ideo subditur: Et interro. cum di. Magister. In qua quidem narratione septem ponunt, qui mulierem acceperat, vt magis rem trahant a resurrectione. B E D A. Res. n. iustif. modi fingunt fabu lam, qua deliramentu arguat eos, qui re surrectionem asserunt corporum. Potest au tem fieri, vt vere in gente eorum aliquan do hoc acciderit. H I E R O. Mystice autem mulier sterilis non reliquens semen ex septem fratribus nouissime moriens, quid aliud significat quam Iudaicam synago gam reliquam a spiritu sepeiformi, qui septem Patriarchas imple uit, qui non reliquerunt ei semen Abraham, quod est Iesus Chris tus: licet enim puer natus est illis, nobis tamen gentibus datus est, quae mulier mortua erat Christo, nec cuiquam Patriarchae de se pretem in resurrectione coniungetur. Septenario namque numero vniuersitas perfectorum significatur, vt versa vice per Isa. dicitur: Apprehendent septem mulieres virum vnum, id est septem Eccle siae quas Dominus amat arguit & castigat, cum vna fide adorant, vnde sequitur: Et respondens Iesus ait illis: Nonne ideo er. non sci. scrip. neque vir. Dei? T H E O. quasi dicat. Vos non intelli gitis qualem resurrectionem scriptura annunciet. Creditis enim, qd restauratio corporum talium sit futura, qualia nunc sunt, non autem sic erit. Sic igitur ignoratis scripturam, sed etiam virtutem ignoratis diuinam. Vos enim consideratis quasi difficile dicentes: Qualiter poterunt membra dissoluta coniungi & animabus adu nari? hoc n. respectu diuinae potentiae quasi nihil est. Sequitur: Cum enim a mor. resur. neque nubent, neque nubentur, sed erit sicut Angeli Dei in caelis. quasi dicat. Diuina quaedam erit vite re stauratio & Angelica cum vltimus non corruptum penur: sed eodem modo manebimus, & propter hoc nuptiae auferentur. Nam nu ptiae quidem nunc sunt propter corruptionem, vt per successionem generis persistamus & non deficiamus, tunc vero sicut Angeli eri mus, qui sunt sine successione nuptiali & numquam desinunt. B E D A. Considerandum est hic, quod latina consuetudo hic Graeco idiomati non respondet. Nubere n. proprie dicitur mu lieres, & viri uxores ducere: sed nos simpliciter dictum intelli gamus, vt nubere de viris, & nubi de vxoribus scriptu sit. H I E R. Sic igitur erant non intelligentes scripturas, quia in resurrectione homines erunt sicut Angeli Dei, id est nemo ibi morit, nemo ibi nascitur, nec infans est ibi nec senex. T H E O. Et aliter etiam decipiuntur non intelligentes scripturas. Si n. has intellexissent, intelligerent quo per scripturas resurrectio mortuorum possit, p bari. vñ subdit: De mortuis q resur. non le. in lib. Moy. super ru. quo dixit illis Deus inqens: Ego sum Deus Abra. Deus Isa. & De Iac. H I E. Dico aut super rubu, in quo est sicut vna, in quo ignis ardebat: sed no eius spinas colimebat, sic vos inflammatis absumi. T H E O. Dico aut: Ego sum Deus Abra. Deus Isa. & Deus Iac. Quasi d. deus viuendum. vñ subdit: No est Deus mor. sed viuor. Caten. Aur. S. Thom. Q 4 Non